

# Organ Ticaretinin Önlenmesine Yönelik Kampanyalar: ABD Ulusal İnsan Kaçakçılığı Kaynak Merkezinin Kamu Spotlarının Göstergebilimsel İncelemesi

Osman BOZDEMİR\*

Öz

*Organ-doku ticareti, insan organlarının veya dokularının belirli bir para karşılığında yasal olmayan yollardan başka insanlara satılmasını ifade etmektedir. Organ-doku ticareti, insan ticaretinin bir alt dalını oluşturmaktadır. Dünya genelinde organ nakli bekleyen hasta sayısındaki artış ile doğru orantılı olarak organ-doku ticaretinde de büyük bir artış meydana gelmektedir. Organ-doku ticaretinde ülkeler ve bölgelere göre ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerden, gelişmiş ülkelerdeki hastalara organ ve doku sağlamak amacıyla büyük çaplı insan ticaretinin gerçekleştiği görülebilmektedir. Bu süreç uluslararası insan ticaretinin daha da büyümesine yol açmaktadır. Ülkeler tarafından getirilen yasaklamalara rağmen, organ-doku ticareti dünya çapında yaygın olarak gerçekleştirilmektedir. Çalışmada organ ticaretinin önlenmesine yönelik hazırlanan kampanyalarda verilen mesajlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla çalışma kapsamında belirlenen örneklem ABD Ulusal İnsan Kaçakçılığı Kaynak Merkezinin kamu spotu reklamları incelenmiştir. Elde edilen bulgularda, organ ticaretine yönelik hazırlanan kamu spotu reklamlarında insan ticaretinde yer alan donörlerin konu edinildiği ve insan ticaretinin maddi boyutu ön plana çıkarılarak insanların ikna edilmeye çalışıldığı ortaya çıkarılmıştır.*

**Anahtar Kelimeler:** İnsan Ticareti, Organ-Doku Ticareti, İnsan Kaçakçılığı, Göç, Göçmen

\*Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilimdalı, osmanbozdemir@outlook.com, ORCID: 0000-0002-1671-4193

# The Campaigns For The Prevention of Organ Trade: The Semiotics Analysis on Public Spot Advertisements of USA National Human Trafficking Resource Center

Osman BOZDEMİR\*

## *Abstract*

*Organ-tissue trafficking refers to the illegal sale of human organs or tissues to other people for a certain amount of money. Organ-tissue trafficking is a sub-branch of human trafficking. There is also a large increase in organ-tissue trafficking in direct proportion with the increase in the number of patients waiting for organ transplants worldwide. There are serious differences in organ-tissue trafficking between countries and regions. Especially, it can be seen that large-scale human trafficking occurs in order to provide organs and tissues to patients from under-developed or developing countries to developed countries. This process leads to further growth of international human trafficking. Despite the prohibitions imposed by countries, organ-tissue trafficking is widespread throughout the world. In this study, the messages given in campaigns prepared to prevent organ trade were tried to be put forward. For this purpose, the public spot advertisements of the USA National Human Trafficking Resource Center were analyzed. According to the findings, it was found out that the donors involved in human trade were the subject and the material dimension of human trade was brought to the forefront in public spot advertisements for organ trade.*

**Keywords:** Human Trafficking, Organ-Tissue Trafficking, Human Smuggling, Migration, Immigrant

\* Postgraduate, İnönü University, Institute of Social Sciences, Department of Communication Sciences, osmanbozdemir@outlook.com, ORCID: 0000-0002-1671-4193

## **Giriş**

Organ ticareti, en basit tanımıyla insan organlarının veya dokularının belirli bir para karşılığında farklı kişi veya kişilere satılmasını ifade etmektedir. Dünya genelinde yüz binlerce insan organ ve doku nakline ihtiyaç duymaktadır. Örneğin, Organ Temin ve Nakil Ağı (Organ Procurement and Transplantation Network, OPTN) raporuna göre 2019 yılı itibariyle ABD’de 113.000’den fazla kişi organ nakli için beklemektedir (OPTN, 2019). Organ ticareti pek çok ülke tarafından yasaklanmıştır. Buna karşın organ nakillerinin, hasta sayılarını karşılayamayacak ölçüde olması insan ticaretin ön plana çıkmasına neden olabilmektedir. Diğer yandan organ ticaretinden yüksek ölçüde maddi kazanç elde edilmesi, kimi çevrelerin yoğun bir şekilde organ ticaretine yönelmesine yol açabilmektedir. Organ ticareti bağlamında gerçekleştirilen ameliyatların devlet tarafından denetlenmemesi, önemli sağlık sorunlarının oluşmasına neden olabilmektedir. Bu aşamada resmî kurumlar ve sivil toplum örgütleri tarafından organ ticaretinin önlenmesine yönelik kampanyalar hazırlanmaktadır. Özellikle bu süreçte hazırlanan kamu spotları ile organ ticaretinin yol açtığı olumsuzluklar konusunda kitleler nezdinde farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir.

Uluslararası literatürde organ ticareti konusunu inceleyen çok sayıda akademik çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar içerisinde; Chang (1995), uluslararası suç biçimi olarak insan organ ticaretini; Mor ve Boas (2005) etik açısından organ ticaretini; Shimazono (2007), uluslararası organ ticaretinin durumunu; Watts (2007), Çin özelinde organ ticaretini; Budiani-Saberi ve Delmonico (2008), organ kaçakçılığı ve transplant turizmını; Budiani ve Karim (2008), organ ticaretinin sosyal belirleyicilerini; Laird vd. (2008), doku gelişimi, büyümesi ve hastalıklarında kök hücre kaçakçılığını; Slabbert (2008) organ kaçakçılığı ile mücadeleyi; Cho vd. (2009), küreselleşmenin etkileri bağlamında uluslararası organ kaçakçılığını; Jafar (2009), organ ticareti için küresel çözümleri; Mendoza (2010), Kolombiya’daki organ ticaretini; Ambagtsheer ve Weimar (2012), organ ticaretinin yasaklanmasının neden etkili olmadığı ve İstanbul Deklarasyonu’nu; Moniruzzaman (2012), insan organ pazarında biyoşiddeti; Lundin (2012), Moldova ve İsrail’de organ ticaretini; Greenberg (2013), küresel

organ ticaretini; Bagheri ve Delmonico (2013), organ kaçakçılığı ile mücadelede küresel girişimleri; Efrat (2013a), İsrail'in küresel organ ticaretine katılımını; Efrat (2013b), organ ticareti ile mücadele politikasını; Decker (2014), organ nakli ve organ ticaretini; Columb (2016), Mısır, Kahire'de organ ticaret ağlarını; Bagheri (2016), yetersiz uluslararası müdahale açısından çocuk organ kaçakçılığını; Efrat (2016), insan kaçakçılığına karşı küresel çabaları incelemiştir.

Organ ticareti konusunda ulusal çalışmalara bakıldığında alanda sınırlı sayıda çalışmanın yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde; Şen (2006), dünya ve Türkiye perspektifinden göçmen kaçakçılığı, insan ticareti ve organ-doku ticaretini; Dülger (2013), yasa dışı sınır ötesi sağlık sektörü bağlamında organ ticaretini; Gökçen ve Balcı (2015), kasten öldürme, kasten yaralama, organ ve doku ticareti suçlarını; Akarçay (2015), para ve hayat bağlamında organ ticaretini; Aydın (2011), Polat (2015), Köksal (2016), Algan (2017), İltaş (2017), organ veya doku ticareti suçunu incelemiştir.

Organ ticareti konusunda incelenen akademik çalışmalarda organ ticaretinin geçmişten günümüze nasıl şekillendiği, ülkeler arasında organ ticaretine yönelik farklı bakış açıları, organ ticaretine karşı yürütülen faaliyetler, organ ticaretine yönelik cezalar ve organ ticaretinin günümüzde hangi konumda olduğu konuları ele alınmıştır. Buna karşın gerçekleştirilen akademik çalışmalar içerisinde organ ticaretini önlemeye yönelik hazırlanan kamu spotu reklamlarını inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışma kapsamında kamu spotu reklamlarında organ ticaretini önlemeye yönelik hangi mesajların verildiği açıklanmaya ve genel olarak organ ticaretinde hangi konular üzerinde durulduğu konusunda bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu açıdan çalışmada "Kamu spotu reklamlarının insan kaçakçılığındaki rolü nedir?" sorusuna yanıt bulunmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında insan ticareti ile mücadelede öncü rol üstlenen ve organ kaçakçılığı konusunda kitlelerin bilinçlendirilmesi konusunda çalışmalar yürüten Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Ulusal İnsan Kaçakçılığı Kaynak Merkezinin (National Human Trafficking Resource Center, NHTRC) kamu spotu reklamları nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergibilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada insan ticareti ile mücadelede bulunan kurumlar içerisinde organ ticaretine

karşı kamu spotu reklamlarını en etkili şekilde NHTRC'nin kullandığı ortaya çıkarılmıştır. Bu açıdan çalışmada NHTRC'nin kamu spotu reklamları çalışmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular ışığında başta Türkiye'de olmak üzere dünya genelinde organ ticaretine karşı hazırlanması muhtemel kamu spotu reklamları için kaynak oluşturulması amaçlanmıştır.

## **1. Organ Ticareti ve Kamu Spotu Reklamları**

İnsan ticareti küresel ölçekli organize bir suç haline gelmiştir (Öztürk ve Ardor, 2007, s. 79; Erdal, 2008, s. 79; Kızılsümer, 2007, s. 113). İnsan ticareti, 21. yüzyılın en temel küresel sorunlarından biri haline gelmiştir (Memişoğlu, 2019, s. 239). Bireyler, insan ticaretinde bir meta gibi başkalarına satılabilmektedir (Sayın, 2018, s. 79). İnsan ticaretinde, bireyler emek ve cinsel sömürüye maruz kalmaktadır (Özcan ve Arıcan, 2008, s. 1). İnsan ticaretiyle birlikte insanlar hürriyetlerini kaybedebilmekte, tamamen başka bireylerin kontrolüne girebilmektedir. Bu süreçte insan ticareti günümüzde modern kölelik olarak adlandırılmaktadır (Akgün, 2016, s. 157; Barrows ve Finger, 2008, s. 521). İnsan ticareti, hükümetlerin çözmeye çalıştığı önemli sorunlardan biri haline gelmektedir (Laczko ve Gramegna, 2003, s. 179).

Organ ticareti de insan ticaretinin bir alt dalını oluşturmaktadır (Yılmaz, 2017, s. 883). Hükümetler ve uluslararası kuruluşlar tarafından kullanılan uluslararası insan ticareti tanımları, insan ticaretinin üç amacını tanımlar: cinsel istismar, işçi sömürüsü ve organların ticareti (Efrat, 2016, s. 34). Organ ticareti kapsamında insanların organları veya dokuları belirli bir para karşılığında, organ nakli bekleyen hastalara satılmaktadır. Diğer bir ifadeyle organ ticareti, organ nakli sıkıntısını gidermenin yasa dışı bir yolunu ifade etmektedir (Lundin, 2012, s. 226). Organ ticaretinde, insan ticaretinin diğer boyutlarından farklı olarak emek veya cinsel sömürüden ziyade, insanların doğrudan vücut bütünlüğü üzerinden bir sömürü gerçekleştirilmektedir. Organ ticareti pek çok ülkede yasadışı bir faaliyet olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle organ ticareti yapan kişiler yasalarca ağır yaptırımlara maruz kalabilmektedir. Buna karşın organ ticaretinden büyük maddi kazançların elde edilmesi, belirli kişi veya grupların organ ticaretine yönelmesine yol açmaktadır.

Organ ticaretinde, insanlar kimi zaman belirli bir maddi kazanç için organlarını satabilmektedir. Diğer yandan organ mafyası olarak adlandırılan belirli kişi ve gruplar tarafından insanlar aldatılarak veya baskı altına alınarak da organları ele geçirilebilmektedir. Organlarını gönül rızası ile satan bireylerin organları, kimi zaman hijyenin olmadığı ameliyat ortamlarında, ölüm tehlikesinin meydana gelebileceği tıbbi müdahaleler ile alınabilmektedir. Bu aşamada kimi zaman insanlar hayatlarını kaybedebilmekte veya ilerleyen süreçte ciddi sağlık sorunları yaşayabilmektedir. Organ ticaretinin yasadışı bir eylem olması, organ ticareti boyutunda gerçekleştirilen ameliyatlara hastanelerde olmasını engellemektedir. Ayrıca organ ticareti sırasında donörlerde bulunan bazı hastalıkların, alıcılara geçebilme tehlikesi bulunabilmektedir. Tüm bu risklere rağmen, organ kaçakçılığı yaygın olmaya devam etmekte ve kurbanları için yıkıcı etki oluşturabilmektedir (Francis ve Francis, 2010, s. 283).

Organ ticareti, uluslararası bir suç olarak nitelendirilmektedir. Nitekim organ ticareti kimi zaman sınırları aşarak, donörün organlarının farklı bir ülkede yaşayan alıcıya ulaştırılmasını sağlayabilmektedir. Organa ihtiyacı olan hastalar, fakir bir kişiden bir böbrek veya karaciğer almak için bir ülkeden diğerine seyahat edebilmektedir (Budiani-Saberi ve Delmonico, 2008, s. 925). Bu aşamada yoksulluğun yoğun olarak yaşandığı veya iç savaşın olduğu bölgelerde organ ticaretine yoğun olarak rastlanabilmektedir. Organ ticaretinde donör olanlar ağırlıklı olarak maddi olanakları yetersiz kişilerden oluşmaktadır. Yoksulluk nedeniyle insanlar organ tacirleri ile iletişime geçebilmekte ve organlarını belirli bir ücret karşılığında satabilmektedir. Bu aşamada organ ticaretinde elde edilen gelirlerin önemli bir bölümü araçlar tarafından alınabilmekte, donörlere ise sınırlı bir para kalabilmektedir. Özellikle insanlar borçlarını ödemek adına organlarını satma eğilimi gösterebilmektedir. Donörler, organlarını verdikten sonra pişmanlık içerisinde girebilmektedir. Bu süreçte insanların organlarını satma konusunda aldıkları ani karar, tüm yaşamlarının olumsuz şekilde etkilenmesine yol açabilmektedir.

Organ ticaretinin önlenmesine yönelik ulusal ve uluslararası yasalar bulunmasına rağmen organ ticaretinin önüne geçilmesi konusunda güçlükler yaşanabilmektedir. İnsan organlarındaki ticaret, rapor ve tespit edile-

memektedir (Ambagtsheer vd., 2013, s. 1). Bu aşamada organ ticaretinin önlenmesine yönelik yasal yaptırımların haricinde farklı yöntemlere başvurulmaktadır. Bunlardan biri yasal organ bağışını artırarak, insanların organ ticaretine yönelmesinin önüne geçmektedir. Bu amaçla insanların organ bağışlaması teşvik edilmekte, organlarını bağışladıkları takdirde pek çok insana hayat verebilecekleri aktarılmaktadır. Organ bağışının artması ile organ nakline yönelik talebin azaltılması amaçlanmaktadır. Organ bağışının sağlanabilmesi amacıyla da resmî kurumlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından kampanyalar hazırlanmakta ve organ bağışının önemi konusunda toplum genelinde duyarlılığın oluşturulması hedeflenmektedir. Organ bağışının teşvik edilmesine yönelik hazırlanan kampanyalarda özellikle kamu spotu reklamları önemli rol oynamaktadır. Kamu spotu reklamları yoluyla insanların organ bağışı ile diğer insanların yaşamlarında ne kadar önemli değişiklikler gerçekleştirebilecekleri aktarılmaya çalışılmaktadır. Kamu spotu reklamlarında bilgilendirici mesajlar verilmektedir (Gazi ve Çakı, 2018, s. 53). Kamu spotu reklamlarında kitlelerin belirli bir konuda ikna edilmesi önemli rol oynayabilmektedir.

Organ bağışının teşvik edilmesine yönelik hazırlanan kamu spotu reklamlarının yanında organ ticaretinin önlenmesine yönelik de kamu spotları hazırlanmaktadır. Kamu spotu reklamları, istenmeyen bir davranışın gerçekleşmesini önlemek için kullanılmaktadır (Arpa ve Çakı, 2018a, s. 154). Hazırlanan kamu spotu ile organ ticaretinin yol açtığı olumsuzlukların kitlelere aktarılması amaçlanmaktadır. Böylece yasal yaptırımlar ile önüne geçilemeyen organ ticaretinin kitlelerin bilinçlendirilmesi yoluyla engellenmesi hedeflenmektedir. Kamu spotu reklamları bu aşamada organ ticaretinin önlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim uluslararası organ kaçakçılığını azaltma girişimleri yetersiz kalmaktadır (Kelly, 2013, s. 1317). Organ ticaretinin önlenmesindeki en önemli faktör, insanların organ ticaretinde donör olmasının önüne geçmektir. Organ ticaretinin gizli olarak yürütülmesi, donör ve alıcının organ ticaretinde istekli olması, organ ticareti karşıtı yasaların işlemlerini zorlaştırmaktadır. Bu aşamada insanların donör olması halinde yaşayacakları sorunların kamu spotu üzerinden aktarılması, insanların organlarını satma konusundaki isteklerini azaltabilmekte ve organ ticaretine yönelmelerini engelleyebilmektedir.

## **2. Saussure ve Peirce'in Göstergibilim Anlayışı**

Göstergibilim, 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve zamanla popüler bir araştırma yöntemi haline gelen bir bilim dalıdır. Göstergibilimin temelinde göstergeler incelenmektedir. Gösterge kavramının pek çok farklı tanımı bulunmaktadır. En basit tanımı ile gösterge, bir kavramın başka bir kavramı temsil etmesi, onun yerine geçmesi ve onun yerine kullanılmasını ifade etmektedir. Gösterge boyutunda kullanılan kavram, insanların zihinlerinde temsil ettiği kavramın yerine geçebilmektedir (Rifat, 2013, s. 97). Özellikle göstergeler soyut kavramların somutlaştırılmasında önemli rol oynayabilmektedir. Göstergeler üzerinden verilmek istenen mesajlar güçlendirilebilmekte ve zenginleştirilebilmektedir. Göstergibilim görevi de göstergelerde yüklü anlamların ortaya çıkarılmasını sağlamaktır (Guiraud, 2016, s. 17). Diğer bir deyişle göstergelere yüklenen ikinci anlamın ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır (Gazi ve Çakı, 2019, s. 58).

İsviçreli dil bilimci Ferdinand de Saussure (1857-1913) ve ABD'li dilbilimci Charles Sanders Peirce (1839-1914) birbirlerinden habersiz olarak gerçekleştirdikleri dilbilimi çalışmaları ile göstergibilimin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Göstergibilimin, bilim dalı olarak kabul edilmesinde Saussure ve Peirce'in çalışmaları önemli rol oynamıştır (Çakı, 2018a, s. 75; Gazi vd., 2018, s. 15). Her iki dilbilimcinin çalışmalarında göstergibilim, dilbilimi içerisinde sınırlı kalmıştır. Bu açıdan göstergibilim ilk ortaya çıktığı dönemlerde, dilbiliminin bir alt dalı olarak değerlendirilmiştir (Gülada vd., 2019, s. 1086). Buna karşın Saussure ve Peirce'den sonra göstergibilimin dilbiliminden çok daha geniş bir alanı kapsadığı ortaya çıkarılmıştır. Nitekim göstergibilim alanında yapılan çalışmalar; müzik, film, reklam, resim, fotoğraf vb. pek çok alana yayılmıştır. Aynı zamanda göstergibilim çözümlenmeleri daha basit hale de gelmiştir (Sığırcı, 2016, s. 29). Bu açıdan zamanla göstergibilimin dilbilimin bir parçası olmadığı, aksine dilbiliminin göstergibilimin bir parçası olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Saussure ve Peirce'in göstergibilim anlayışları birbirleri ile benzerlik taşımasına karşın kullandıkları göstergibilim kavramları bakımından farklılıklar taşımaktadır. Saussure, gösterenin, gösteren (*signifier*) ve gösterilen (*signified*) olmak üzere iki kavram zemininde oluştuğunu savunmuştur. Her ikisi de anlam olarak birbirinden ayrılmaktadır



(Gülada ve Çakı, 2019, s. 131). Gösteren, bir kavramın herkes tarafından kabul edilen, değişmeyen, evrensel anlamını ifade etmektedir. Örneğin beyaz bir güvercin, gösteren açısından herkesin zihnindeki ilk anlamı yani bir hayvanı temsil etmektedir. Gösterilen ise kavramın gösterge içerisinde gizlenen ikinci anlamı açıklamaktadır. Gösterilen, mesajın gönderilen kaynak tarafından kodlanmasını ifade etmektedir (Çakı, 2018b, s. 67). Saussure, kültürden kültüre göstergelerin anlamlarının farklılaşabildiğini belirtmektedir (Saussure, 2014, s. 63). Bu açıdan gösterilen bağlamında gösterge, kavramın kişiden kişiye değişen, kültür içerisinde şekillenen, öznel anlamını ortaya koymaktadır. Göstergebilimin asıl üzerinde durduğu boyut gösterilen olmaktadır (Arpa ve Çakı, 2018b, s. 78).

Her iki dil bilimcinin göstergebilim çalışmaları alanda ilk olması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşılık gerçekleştirilen çalışmalar, günümüzdeki manada göstergebilimsel analizlerin yapılmasını mümkün kılmamıştır (Çakı, 2018c, s. 30). Bu aşamada Saussure'ün gösteren ve gösterilen kavramı, ilerleyen dönemde Fransız dilbilimci Roland Barthes (1915-1980) tarafından geliştirilmiştir (Çakı, 2019, s. 196). Barthes, her iki kavram üzerinden düzanlam (dénotation) ve yananlam (connotation) kavramlarını da göstergebilime kazandırmıştır (Barthes, 2016, s. 84). Bu şekilde göstergebilim daha basit bir şekilde yorumlanma imkânı bulmuştur (Çakı, 2018d, s. 82). Benzer şekilde ABD'li dilbilimci Charles William Morris (1901- 1979) de Peirce'in göstergebilim analizinin etkisinde kalmıştır (Çakı ve Dündar, 2019, s. 23). Morris, ilerleyen süreçte Peirce'in kavramlarının yanına göstergebilime yeni kavramlar kazandırmıştır.

Peirce, Saussure'den farklı olarak göstergebilimi görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge olarak üç ana başlık etrafında ele almıştır (Kalkan Kocabay, 2008, s. 19). Görüntüsel gösterge, göstergenin doğrudan yansımaları açıklamaktadır. Bir kişinin resmi veya fotoğrafı doğrudan görüntüsel gösterge olarak ifade edilmektedir. Nitekim kişi, resmi veya fotoğrafı üzerinden doğrudan temsil edilebilmektedir. Belirtisel gösterge ise bir göstergenin, diğer bir göstergeyi ifade etmesi veya onun çıkış nedeni olmasıdır. Örneğin, bir yerden dumanın çıkması, ateşin varlığının belirtisel göstergesidir. Ateş görülmesi de insanlar, dumanı görerek orada ateşin olduğuna kanaat getirebilmektedir (Fiske, 2017, s. 133). Son olarak simge ise, aralarında herhangi benzerliğin olmadığı kavramlardan birinin diğerini

temsil etmesidir. Rakamlar ve harfler, simge örnekleridir.

### **3. Ulusal İnsan Kaçakçılığı Kaynak Merkezinin Organ Ticareti Karşıtı Kampanyasının Göstergebilimsel Analizi**

#### **3. 1. Metodoloji**

Çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Gösterge, bir kavramı açıklamak amacıyla başka bir kavramın kullanılmasını ifade etmektedir. Özellikle soyut kavramların somut olarak temsil edilmesinde göstergelerden yararlanılmaktadır. Göstergelerde kültürün inşa ettiği anlamlar, kültürden kültüre farklılaşabilmektedir (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018, s. 296). Göstergebilim ise göstergeleri inceleyerek, kültürlerin göstergeler üzerinden ortaya koymaya çalıştıkları anlamları ele almaktadır.

Çalışmada, çalışmanın ikinci bölümünde ele alınan Saussure ve Peirce'in göstergebilim anlayışları üzerinden analiz yapılmıştır. Bu açıdan kampanyada kullanılan posterler, ilk olarak Saussure'ün gösterge anlayışında yer alan gösteren ve gösterilen kavramları üzerinden incelenmiştir. Çalışmada gösteren ve gösterilen kavramları üzerinden kampanya posterlerinde verilen anlamlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha sonra Peirce'in görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge kavramları üzerinden çözümleme bulunulmuştur. Bu süreçte posterlerde açık ve gizli mesajlar açıklanmaya ve mesajların ne şekilde simgeleştirilmeye çalışıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

#### **3. 2. Analiz**

NHTRC, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki insan kaçakçılığı mağdurlarına hizmet eden ulusal insan ticaretiyle mücadele hattıdır ve kaynak merkezidir. Ücretsiz telefon hattı, ülkenin herhangi bir yerinden gelen aramaları günün 24 saati, haftanın 7 günü, yılın her günü 200'den fazla dilde cevaplamak için hazırdır. Merkezin misyonu, insan ticareti mağdurlarına ve hayatta kalanlara yardım ve güvende olmaları için kritik destek, hizmetlere erişim sağlama ve insan ticareti karşıtı toplumu, insan ticaretinin her türüyle etkin bir şekilde mücadele etme araçları ile donatma görevini üstlenmektir (NHTRC, 2019). Çalışma kapsamında NHTRC'nin kamu spotu reklamına üç ait poster, göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir.

### 3. 2. 1. Ameliyat konulu poster

Ameliyat konulu poster gösteren açısından analiz edildiğinde, posterde kırmızı zemin üzerinde insan kalbine yer verildiği görülmektedir. Kalbin üzerinde de fiyat bandrolü yerleştirilmiştir. Posterin altında da “Kalp ameliyatına gitmeden önce düşünün... Güvenilir bir doktor seç.” yazısı yer almaktadır. Gösterilen açısından incelendiğinde, posterde doğrudan organ ticareti ile ilgilenen kişilere yönelik kuşku oluşturulması amaçlanmaktadır. Posterdeki görsel ve yazılı kodlar bağlantılı olarak kullanılarak, organ ticaretinde insan organlarının mağazada fiyat bandrolü ile satılan sıradan bir ürün ile aynı olmadığı mesajı iletilmek istenmektedir. İnsanların organlarını satmaları durumunda gerçekleştirilecek ameliyatın güçlüğü üzerinde durulmaktadır. Kamu spotu reklamında insanlar, organ ticaretinin yol açacağı risk üzerinden uyarılmaktadır. Bu yolla insanların organ ticaretine yönelmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

**Tablo 1.** Ameliyat Konulu Posterin Saussure’ün Göstergebilim Kavramları Üzerinden Analizi

<b>Gösterge</b>	Etiket
<b>Gösteren</b>	Kalp
<b>Gösterilen</b>	Organ Ticaretinin Güvensizliği

**Resim 1.** Ameliyat Konulu Poster



(Kaynak: Pantone Canvas, 2019)

Görüntüsel gösterge boyutunda incelendiğinde, posterde organ ticaretini temsilen kalp, organ ticaretinde elde edilen kazancı temsil etmek için de fiyat bandrolünün kullanıldığı görülmektedir. Belirtisel gösterge açısından posterde, insan hayatı ile para arasındaki ilişki ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır. Organ ticareti sırasında gerçekleştirilen ameliyatlardan, insan yaşamını tehlikeye düşürebileceği aktarılmaktadır. Böylece insanların para karşılığında, organ ticaretine yöneldiklerinde, yaşamlarını da riske atabildikleri mesajı verilmektedir. Posterde simge olarak insan kalbi kullanılmıştır. Kalbin, insan hayatı için yaşamsal değeri üzerinde durularak para karşılığında organ ticaretiyle birlikte insan yaşamının riske atılmaması gerektiği vurgulanmaktadır.

**Tablo 2.** Ameliyat Konulu Posterin Peirce'in Göstergibilim Kavramları Üzerinden Analizi

<b>Görüntüsel Gösterge</b>	Kırmızı bir zemin üzerinde kalp görseli ve hemen üzerinde fiyat bandrolü bulunmaktadır
<b>Belirtisel Gösterge</b>	Kalp ve fiyat bandrolünün iç içe kullanılması ile organ ticareti süresince gerçekleştirilen ameliyatlardan riski üzerinde durulmaktadır
<b>Simge</b>	Kalp

### **3. 2. 2. Fiyat konulu poster**

Fiyat konulu poster gösteren açısından ele alındığında, posterde kırmızı bir zemin üzerinde siyah renkli devasa boyutta bir fiyat bandrolünün olduğu görülmektedir. Bandrolün hemen üzerinde de insan organlarının resimlerine yer verilmektedir. Posterde «Bu, vücudumuz için değer mi?» yazısı yer almaktadır. Gösterilen açısından incelendiğinde, posterde çeşitli insan organlarının büyük bir fiyat bandrolünün üstünde sunulması ile insan organlarının maddi karşılığı olamayacak kadar değerli olduğu mesajı vermek istenmektedir. Kamu spotu reklamında insanların zihinlerinde, çalışma kapsamında incelenen ilk kamu spotu reklamında olduğu gibi insan organlarının mağazalarda fiyat bandrolü ile satılan bir ürün olmadığı algısının oluşturulması hedeflenmektedir. Böylece insanların maddi kazançlar için organlarını satmalarının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

**Tablo 3.** Fiyat Konulu Posterin Saussure'ün Göstergebilim Kavramları Üzerinden Analizi

<b>Gösterge</b>	Nesne
<b>Gösteren</b>	Fiyat Bandrolü
<b>Gösterilen</b>	Organların Değeri

**Resim 2.** Fiyat Konulu Poster



(Kaynak: Pantone Canvas, 2019)

Görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde, posterde yer alan organlar ile insan ticareti, fiyat bandrolü ile organ ticaretinde söz konusu olan para ön plana çıkarılmaktadır. Belirtisel gösterge açısından posterde, insan organlarının belirli bir ücret karşılığında satılarak değersizleştirilmemesi gerektiği aktarılmaktadır. Posterde simge olarak fiyat bandrolü kullanılmıştır. Fiyat bandrolü ile organların mağazalarda satılan birer ürün olmadığı mesajı verilmeye çalışılmaktadır.

**Tablo 4.** Fiyat Konulu Posterin Peirce'in Göstergebilim Kavramları Üzerinden Analizi

<b>Görüntüsel Gösterge</b>	Kırmızı bir zemin üzerinde büyük boyutta bir fiyat bandrolü ve hemen üzerinde insan organları bulunmaktadır
<b>Belirtisel Gösterge</b>	Kalbin üzerinde etiket olması ile organ ticareti sonucunda insan organlarının bandrollü bir ürün gibi başkalarına satılmış olacağı mesajı verilmektedir
<b>Simge</b>	Fiyat Bandrolü

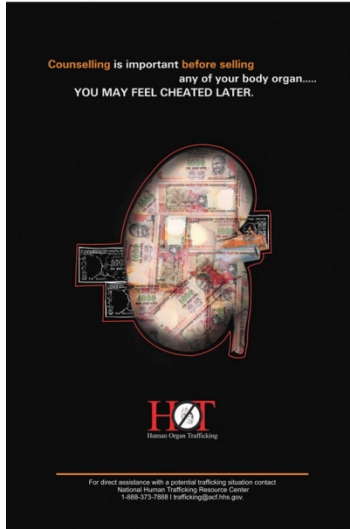
### 3. 2. 3. Danışma konulu poster

Danışma konulu poster gösteren boyutunda analiz edildiğinde, posterde siyah bir zeminin üzerinde bir böbrek resminin olduğu görülmektedir. Böbrek resminin içerisinde para görsellerinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Posterde “Vücut organlarınızdan herhangi birini satmadan önce danışma önemlidir... Daha sonra aldatılmış hissedebilirsiniz” yazısı yer almaktadır. Gösterilen açılarından incelendiğinde, posterde böbrek ve para görselleri üzerinden organ ticaretinin maddi karşılığının olmadığı mesajı verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Poster üzerinden insanların hızlı karar vererek, organlarını para karşılığında satmak isteyebilecekleri, buna karşın ilerleyen süreçte pişman olabilecekleri üzerinde durulmaktadır.

**Tablo 5.** Danışma Konulu Posterin Saussure’ün Göstergibilim Kavramları Üzerinden Analizi

<b>Gösterge</b>	Nesne
<b>Gösteren</b>	Para
<b>Gösterilen</b>	Organ Ticaretinde Aldatılma

**Resim 3.** Danışma Konulu Poster



(Kaynak: Pantone Canvas, 2019)

Görüntüsel gösterge boyutunda incelendiğinde, posterde yer alan böbrek görseli organ ticaretini, para ise organ ticaretinden elde edilen maddi kazancı temsil etmektedir. Belirtisel gösterge açısından posterde, organ ticaretinin insan yaşamı için önemi üzerinde durulmakta ve para karşılığında insan hayatının riske atılmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Posterde simge olarak para kullanılmıştır. Para görselleri üzerinden, insanların organ ticaretine girerek yaşamlarını maddi kazanç uğruna riske atmamaları gerektiği aktarılmaktadır.

**Tablo 6.** Danışma Konulu Posterin Peirce'in Göstergibilim Kavramları Üzerinden Analizi

<b>Görüntüsel Gösterge</b>	Siyah bir arka fonda böbrek görseli ve böbrek görselinin üzerinde de para görselleri
<b>Belirtisel Gösterge</b>	İnsan organlarının içerisinde paranın gösterilmesi, organların para karşılığında satılmış olduğu mesajını vermektedir
<b>Simge</b>	Para

## Sonuç

Çalışmada organ ticaretinin önlenmesine yönelik hazırlanan kamu spotu reklamları kapsamlı bir şekilde araştırılmıştır. Gerçekleştirilen inceleme sonucunda organ ticaretine karşı hazırlanan kampanyalarda yalnızca üç postere ulaşılmıştır. Bu açıdan alanda organ ticaretine karşı sınırlı kampanya görselinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Çalışmada yalnızca üç posterin incelenmesi ve elde edilen bulgular kapsamında genellemede bulunulması çalışmanın temel sınırlılığını oluşturmaktadır.

Çalışma sonucunda kamu spotu reklamlarının organ ticaretinin önlenmesinde sınırlı oranda kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen kamu spotu reklamlarında ise genel olarak organ ticaretinin maddi boyutu üzerinden kitlelere mesajların iletildiği görülmüştür. Kamu spotu reklamlarında organ ticaretinin insan yaşamına doğrudan etki ettiği vurgulanarak para karşılığında insanların organlarını satmamaları gerektiği mesajı verilmiştir. Kamu spotu reklamlarında organ ticaretine yönelik olumsuz bir imaj oluşturulmuştur. İnsanların organ ticaretine karşı olarak, yaşamlarını tehlikeye atacakları aktarılmıştır. Bu açıdan kamu spotu

reklamlarında insanların organ ticaretine yöneldikleri an iyi düşünmeleri, sonradan pişman olmamak için organ ticaretinden doğabilecek sonuçları iyi araştırmaları gerektiği mesajı verilmiştir.

Kamu spotu reklamlarında kitleler organ ticaretine yönelmeleri konusunda ikna edilirken, doğrudan duygularına hitap edildiği görülmüştür. Bu süreçte, kamu spotu reklamlarında özellikle korku duygusu ön plana çıkarılmıştır. Organ ticaretiyle insanların yaşamlarını tehlikeye atabilecekleri konusunda mesaj verilerek insanların korku duygusu üzerinden ikna edilmesi amaçlanmıştır. Buna karşın kamu spotu reklamlarında organ ticaretinin cezai yaptırımları üzerinde durulmaması, korku odaklı ikna boyutunda önemli bir eksik olarak değerlendirilmektedir. Nitekim kamu spotu reklamlarında organ ticaretine yönelik uygulanan cezai yaptırımların ön plana çıkarılması, kitleler üzerinde ikna amaçlı inşa edilen korku duygusunun daha da güçlenmesine yol açabilmektedir.

Organ ticareti konusunda doğrudan organlarını satan insanlara yönelik mesajların oluşturulduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim kamu spotu reklamlarında organ ticareti ile ilgilenen, insanların organlarını para karşılığında başkalarına satan kişilere yönelik herhangi bir mesaja yer verilmediği saptanmıştır. Hazırlanan kamu spotu reklamlarının hedef kitlesini organlarını satan insanlar ile sınırlı tuttuğu görülmüştür. Diğer yandan organ ticaretinde alıcı olan hastaların da hedef kitle olarak kamu spotu reklamlarına dâhil edilmediği ortaya çıkmaktadır. Gelecek dönemlerde hazırlanması muhtemel organ ticaretinin önlenmesine yönelik kamu spotu reklamlarında hedef kitlenin insan ticareti ile ilgilenen kişileri de kapsamaması, kamu spotu reklamlarının etkisini artırması bakımından önem taşıyabilmektedir.

Çalışma kapsamında organ ticaretinin önlenmesine yönelik hazırlanan kamu spotu reklamlarında verilen mesajlar incelenmiştir. Çalışma, kamu spotu reklamlarının organ ticaretinin önlenmesindeki rolünü ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın çalışmada elde edilen bulgular, kamu spotu reklamlarının kitleler üzerindeki etkisini ortaya koyamamaktadır. Bu açıdan gelecek çalışmaların, organ ticaretine yönelik hazırlanan kamu spotu reklamlarının kitlelerin organ ticaretine yönelik düşünceleri üzerinde ne gibi bir etki oluşturduğunu inceleyen saha çalışmalarına yönelmelerinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.



## Kaynakça

- Akarçay, D. (2015). Para; Bir Kitap, Hayat; Bir Film: Organ Ticareti Suçu. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 112-120.
- Akgün, E. (2016). Modern Kölelik İnsan Ticareti ve Rakamlarla Türkiye Gerçeği. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 157-182.
- Algan, H. (2017). *Türk Ceza Kanununda Organ ve Doku Ticareti Suçları*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ambagtsheer, F., & Weimar, W. (2012). A Criminological Perspective: Why Prohibition of Organ Trade is not Effective and How the Declaration of Istanbul can Move Forward. *American Journal of Transplantation*, 12(3), 571-575.
- Ambagtsheer, F., Zaitch, D., & Weimar, W. (2013). The Battle for Human Organs: Organ Trafficking and Transplant Tourism in a Global Context. *Global Crime*, 14(1), 1-26.
- Arpa, M., & Çakı, C. (2018a). İş Kazalarını Konu Alan İş Güvenliği Reklamlarında Duygusal Çekiciliklerin Kullanımı: Avustralya ve Singapur İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 153-172.
- Arpa, M., & Çakı, C. (2018b). "İş Kazası Diye Bir Şey Yoktur": Kanada İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(2), 75-87.
- Aydın, Ç. K. (2011). Organ veya Doku Ticareti Suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, (1), 129-162.
- Bagheri, A., & Delmonico, F. L. (2013). Global Initiatives to Tackle Organ Trafficking and Transplant Tourism. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 16(4), 887-895.
- Bagheri, A. (2016). Child Organ Trafficking: Global Reality and Inadequate International Response. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 19(2), 239-246.

Barthes, R. (2016). *Göstergebilimsel Serüven*. Çev., Mehmet Rifat, Sema Rifat, 8. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Barrows, J., & Finger, R. (2008). Human Trafficking and the Healthcare Professional. *Southern Medical Journal*, 101(5), 521-524.

Budiani-Saberi, D. A., & Delmonico, F. L. (2008). Organ Trafficking and Transplant Tourism: a Commentary on the Global Realities. *American Journal of Transplantation*, 8(5), 925-929.

Budiani, D. A., & Karim, K. (2008). The Social Determinants of Organ Trafficking: a Reflection of Social Inequity. *Social Medicine*, 4(1), 48-51.

Chang, D. H. (1995). A New Form of International Crime: The Human Organ Trade. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 19(1), 1-18.

Cho, H., Zhang, M., & Tansuhaj, P. (2009). An Empirical Study on International Human Organ Trafficking: Effects of Globalization. *Innovative Marketing*, 5(3), 66-74.

Columb, S. (2016). Excavating the Organ Trade: An Empirical study of Organ Trading Networks in Cairo, Egypt. *British Journal of Criminology*, 57(6), 1301-1321.

Çakı, C. (2018a). Roland Barthes'ın Göstergibilimsel Çözümlemesi ile Nazi Propagandasında Engelliler. *SDÜ İFADE*, 1(2), 66-91.

Çakı, C. (2018b). Mitinglerin Propagandadaki Rolü: Nürnberg Mitingleri'ne Ait Fotoğrafların Göstergibilimsel Analizi. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-79.

Çakı, C. (2018c). Adolf Hitler'in Kült Lider İnşasında Kullanılan Propaganda Posterlerinin Göstergibilimsel Analizi. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 24-38.

Çakı, C. (2018d). Birinci Dünya Savaşı'ndaki Alman Propaganda Kartpostallarında Kullanılan Karikatürlerde Türklerin Sunumunun Göstergibilimsel Açından İncelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (29), 73-94.

- Çakı, C. (2019). Mao Zedong'un Kült Liderlik Propagandasında Kullanılan Posterlerin Göstergibilimsel Analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 189-210.
- Çakı, C., & Dündar, G. (2019). Çin Halk Cumhuriyeti'nde Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde (1953-1957) Kadınların Propaganda Posterlerindeki Sunumu. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(1), 13-37.
- Decker, O. (2014). *Commodified Bodies: Organ Transplantation and the Organ Trade*. The United Kingdom: Routledge.
- Dülger, M. V. (2013). Yasa Dışı Sınır Ötesi Sağlık Sektörü: Organ Ticareti, Taşıyıcı Annelik ve Sperm Bağışı. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, 26, 68-73.
- Efrat, A. (2013a). The Rise and Decline of Israel's Participation in the Global Organ Trade: Causes and Lessons. *Crime, Law and Social Change*, 60(1), 81-105.
- Efrat, A. (2013b). The Politics of Combating the Organ Trade: Lessons from the Israeli and Pakistani Experience. *American Journal of Transplantation*, 13(7), 1650-1654.
- Efrat, A. (2016). Global Efforts against Human Trafficking: The Misguided Conflation of Sex, Labor, and Organ Trafficking. *International Studies Perspectives*, 17(1), 34-54.
- Erdal, H. (2008). Organize Bir Suç Türü Olarak İnsan Ticareti ve Türkiye Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(2), 79-91.
- Fiske, J. (2017). İletişim Çalışmalarına Giriş, Çev., Süleyman İrvan. 5. Baskım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Francis, L. P., & Francis, J. G. (2010). Stateless Crimes, Legitimacy, and International Criminal Law: the Case of Organ Trafficking. *Criminal Law and Philosophy*, 4(3), 283-295.
- Gazi, M. A., & Çakı, C. (2018). Siyahi Ayrımcılığa Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları. *International Journal of Labour, Life and Social Policy*, 1(2), 48-62.

Gazi, M. A., Çakı, C., & Gülada, M. O. (2018). İspanya 2000 Partisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetleri Üzerine İnceleme. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 11-22.

Gazi, M. A. & Çakı, C. (2019). Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50-77.

Gökçen, A., & Balcı, M. (2015). *Kasten Öldürme, Kasten Yaralama, Organ ve Doku Ticareti Suçları*, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.

Greenberg, O. (2013). The Global Organ Trade: A Case in Point. *Cambri-dge Quarterly of Healthcare Ethics*, 22(3), 238-245.

Guiraud, P. (2016). *Göstergibilim*. Çev., Mehmet Yalçın. 3. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.

Gülada, M. O. & Çakı, C. (2019). İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyet Partizanlara Yönelik Hazırlanan Propaganda Posterleri Üzerine İnceleme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 123-143.

Gülada, M. O., & Gazi, M. A., Çakı, C. (2019). Nazi Propagandasının Ulusal Seferberlikte İdealize Ettiği Alman Genç Kızları: "Das Deutsche Mädel" Dergisi Üzerine İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1079-1100.

İltaş, Y. (2017). *Türk Hukukunda Organ ve Doku Ticareti Suçu*, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Jafar, T. H. (2009). Organ Trafficking: Global Solutions for a Global Problem. *American Journal of Kidney Diseases*, 54(6), 1145-1157.

Kalkan Kocabay, H. (2008). *Tiyatroda Göstergibilim*. İstanbul: E Yayınları.

Kelly, E. (2013). International Organ Trafficking Crisis: Solutions Addressing the Heart of the Matter. *Boston College Law Review*, 54(3), 1317-1350.

Kızılsümer, D. (2007). İnsan Ticareti İle Mücadele: Uluslararası Belgeler ve Türkiye'nin Çabaları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62(01), 113-145.

Köksal, A. (2016). *Organ ve Doku Ticareti Suçları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Laird, D. J., von Andrian, U. H., & Wagers, A. J. (2008). Stem Cell Trafficking in Tissue Development, Growth, and Disease. *Cell*, 132(4), 612-630.

Laczko, F., & Gramegna, M. A. (2003). Developing Better Indicators of Human Trafficking. *The Brown Journal of World Affairs*, 10(1), 179-194.

Lundin, S. (2012). Organ Economy: Organ Trafficking in Moldova and Israel. *Public Understanding of Science*, 21(2), 226-241.

Memişoğlu, F. (2019). Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası Göç Bağlamında İnsan Ticareti. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 15(30), 239-287.

Mendoza, R. L. (2010). Colombia's Organ Trade: Evidence from Bogotá and Medellín. *Journal of Public Health*, 18(4), 375-384.

Moniruzzaman, M. (2012). "Living cadavers" in Bangladesh: Bioviolence in the Human organ Bazaar. *Medical Anthropology Quarterly*, 26(1), 69-91.

Mor, E., & Boas, H. (2005). Organ Trafficking: Scope and Ethical Dilemma. *Current Diabetes Reports*, 5(4), 294-299.

NHTRC (2019). "Ulusal İnsan Ticareti Kaynak Merkezi", [https:// www.lawhelp.org/ hi/ resource/ national -human -trafficking -resource -center](https://www.lawhelp.org/hi/resource/national-human-trafficking-resource-center), Erişim Tarihi: 04.09.2019.

OPTN (2019). Organ Temin ve Nakil Ağı (OPTN) 2019 Veri Raporları, [https:// www.organdonor.gov/ statistics- stories/ statistics.html](https://www.organdonor.gov/statistics-stories/statistics.html), Erişim Tarihi: 25.09.2019.

Özcan, M. & Arıcan, M. (2008). AB Ceza Adalet Sisteminde Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti. *Review of International Law and Politics*, 4(15), 1-38.

Öztürk, F., & Ardor, H. N. (2007). Suç Sanayiinin Bir Alanı İnsan Ticareti: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. *Ekonomik Yaklaşım*, 18(62), 79-102.

Pantone Canvas (2019). "Ulusal İnsan Ticareti Hattı'nın Kampanyası",

[http:// canvas. pantone. com/ gallery/ 9823967/ HUMAN- ORGAN- TRAFFICKING](http://canvas.pantone.com/gallery/9823967/HUMAN-ORGAN-TRAFFICKING), Erişim Tarihi: 04.09.2019.

Polat, O. A. (2015). *Organ veya Doku Ticareti Suçları*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Saussure, D. F. (2014). *Genel Dilbilim Yazıları*, Çev., Savaş Kılıç, İstanbul: İthaki Yayınları.

Sayın, H. (2018). Modern Kölelik Olarak Meta-Göçmen İnsan Ticareti Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 79-102.

Shimazono, Y. (2007). The State of the International Organ Trade: a Provisional Picture Based on Integration of Available Information. *Bulletin of the World Health Organization*, 85, 955-962.

Sığırcı, İ. (2016). *Göstergibilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Slabbert, M. (2008). Combat Organ Trafficking-Reward the Donor or Regulate Sales. *Koers*, 73(1), 75-99.

Şen, Y. F. (2006). *Dünya ve Türkiye Perspektifinden Göçmen Kaçakçılığı İnsan Ticareti Organ-Doku Ticareti*. Ankara: Kom/Tadoc Yayınları.

Tanyeri Mazıcı, E., & Çakı, C. (2018). Adolf Hitler'in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 290-306.

Watts, J. (2007). China Introduces New Rules to Deter Human Organ Trade. *The Lancet*, 369(9577), 1917-1918.

Yılmaz, Y. (2017). İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 23(3), 883-972.